

เศรษฐศาสตร์แม่โจ้ ชี้ทางรอดเกษตรกร

วิกฤตการณ์ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง และแนวทางการปรับตัวสู่ความยั่งยืน

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-สหรัฐฯ และอิหร่าน ในช่วงต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2569 ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจ โดยสร้างความระส่ำระสายต่อโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและเส้นทางโลจิสติกส์ที่สำคัญอย่างช่องแคบฮอร์มุซ ซึ่งเป็นเส้นทางลำเลียงน้ำมันดิบกว่า ร้อยละ 20 ของโลก และเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญในการผลิตปุ๋ยเคมีกว่า 1 ใน 3 ของโลก ผลกระทบดังกล่าวส่งต่อโดยตรงถึงประเทศไทยที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานในสัดส่วนที่สูงและมีปริมาณสำรองที่จำกัด

ปัจจุบันราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกพุ่งสูงเกินระดับ 100-120 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล (ข้อมูล ณ วันที่ 17 มี.ค. 69) สำหรับภาคการเกษตรไทย ต้นทุนการผลิตพุ่งสูงขึ้นทันที 20-30 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากน้ำมันดีเซลเป็นปัจจัยหลักในกระบวนการไถเตรียมดิน การสูบน้ำ และการเก็บเกี่ยว ของเกษตรกร สถานการณ์ดังกล่าวจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อมาตรการตรึงราคาพลังงานและราคาสินค้าอุปโภคบริโภคของรัฐบาลไทยสิ้นสุดลงในวันที่ 17 มีนาคม 2569 หากไม่มีการต่ออายุมาตรการอุดหนุน จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งจะเกิดปรากฏการณ์โดมิโน ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรและอาหารปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ประเทศไทยมีการนำเข้าปุ๋ยยูเรียจากแถบตะวันออกกลางเป็นจำนวนกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของการนำเข้าทั้งหมด เมื่อการขนส่งผ่านช่องแคบฮอร์มุซติดขัด ส่งผลให้ราคาปุ๋ยยูเรียในตลาดโลกมีการปรับตัวจาก 400 ดอลลาร์ เป็นเกือบ 800 ดอลลาร์ต่อตัน ประกอบกับมาตรการจำกัดการส่งออกของประเทศจีน และการหยุดชะงักของแหล่งผลิตในอิสราเอล ยิ่งซ้ำเติมให้ราคาปุ๋ยขายปลีกในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกว่า 200 บาทต่อกระสอบ อาจส่งผลให้เกิดการกักตุนปุ๋ยเคมี ที่ย่อมส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ สารเคมีทางการเกษตรและวัตถุดิบอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพดและกากถั่วเหลือง ต่างได้รับผลกระทบจากค่าระวางเรือที่เพิ่มขึ้นกว่า 200 เปอร์เซ็นต์ และค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง

วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มต้นทุน แต่ยังส่งผลกระทบต่อตลาดส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญ เช่น อาหารฮาลาลและข้าวหอมมะลิ เนื่องจากกำลังซื้อในตะวันออกกลางลดลงและปัญหาทางโลจิสติกส์ ภาวะดังกล่าวกดดันให้ราคาหน้าฟาร์มต่ำลง ในขณะที่เกษตรกรต้องเผชิญกับภาระหนี้สินและดอกเบี้ยที่สูงขึ้นตามภาวะเงินเฟ้อ การพึ่งพาการนำเข้าปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศจึงกลายเป็นความเปราะบางที่สำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงตัวเกษตรกรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

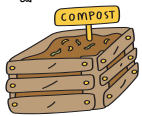

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในฐานะสถาบันทางการศึกษาที่เล็งเห็นถึงผลกระทบที่มีต่อตัวเกษตรกร ขอเสนอแนวทางการปรับตัว และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อรับมือกับวิกฤตพลังงานและปัจจัยการผลิต โดยเกษตรกรจำเป็นต้องเร่งปรับตัวสู่การพึ่งพาตนเองโดยบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการ ดังนี้

1. การจัดการปัจจัยการผลิตตามหลักวิชาการ โดยการใช้ปุ๋ยสั่งตัด (Tailored Fertilizer) ผ่านการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนเพาะปลูก เพื่อลดการใช้ปุ๋ยส่วนเกิน เนื่องจากการใส่ปุ๋ยตามความเข้าใจแบบดั้งเดิมของเกษตรกร คือการใส่ปุ๋ยแบบเหมารวม ที่หลายครั้งพืชเอาไปใช้ไม่หมดและกลายเป็นต้นทุนที่เสียเปล่า การใช้ ปุ๋ยสั่งตัด จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนลงได้ 20-30 เปอร์เซ็นต์ โดยมีขั้นตอนคือ 1) การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนปลูก ซึ่งสามารถใช้ชุดตรวจสอบ

N-P-K แบบรวดเร็ว (Soil Test Kit) เพื่อดูว่าดินเดิมมีปริมาณ N-P-K อยู่มากน้อยเพียงใด เพื่อลดการใส่ปุ๋ยที่ซ้ำซ้อน และ 2) ทำการคำนวณสูตรปุ๋ย โดยนำผลตรวจปริมาณปุ๋ยมาเทียบกับตารางความต้องการของพืชแต่ละชนิด เพื่อผสมแม่ปุ๋ยตามสัดส่วนที่ขาดจริง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี (สนใจตรวจสอบปริมาณ N-P-K ในดิน สามารถติดต่อ สถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (IOS) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทร 053-875643)

2. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่พลิกกองตามวิธี วิศวกรรมแม่โจ้ 1 ที่ใช้เศษวัสดุทางการเกษตรเป็นปัจจัยในการผลิต โดยการใช้เศษวัสดุทางการเกษตร 3 ส่วน ต่อมูลสัตว์ เช่น มูลวัว และมูลไก่ 1 ส่วน วางซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ให้สูงประมาณ 1.5 เมตร และทำการเจาะช่องระบายอากาศ และรดน้ำให้เกิดความชื้น เพื่อให้แบคทีเรียทำการย่อยสลายเศษวัสดุโดยไม่จำเป็นต้องออกแรงเพื่อพลิกกองปุ๋ย จะทำให้ได้ปุ๋ยหมักคุณภาพสูงนี้มีไนโตรเจนธรรมชาติ ซึ่งสามารถทดแทนการใช้ปุ๋ยยูเรียนำเข้าได้ถึง 40-50 เปอร์เซ็นต์ (สนใจเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักไม่พลิกกอง (วิศวกรรมแม่โจ้ 1) ติดต่อ สาขาวิชาวิศวกรรมเกษตรและอาหาร คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทร 0-5387-5019)

3. การใช้พลังงานทางเลือก ด้วยการเปลี่ยนแสงแดดให้เป็นพลังงาน โดยภาครัฐควรสนับสนุนการลงทุนในเทคโนโลยีโซลาร์เซลล์ภาคเกษตร (Agrivoltaics) เช่น การใช้แผงโซลาร์เซลล์ต่อตรงเข้ากับปั๊มน้ำ (DC Pump) สำหรับการดึงน้ำเก็บไว้ใช้ ช่วยลดการใช้น้ำมันดีเซลสูบน้ำแบบเดิม หรือการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์เพื่อใช้กับเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ หรือเครื่องสีข้าวชุมชน เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยไม่มีต้นทุนค่าไฟฟ้าเพิ่ม

4. การบริหารจัดการความเสี่ยงทางเศรษฐศาสตร์ โดยการส่งเสริมการผลิตพืชผสมผสาน เช่นการแบ่งการปลูกพืชเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) การปลูกพืชระยะสั้น ที่มีช่วงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่าง 45-60 วัน เช่น ผักใบ เห็ด เพื่อสร้างรายได้รายวัน/รายสัปดาห์ 2) การปลูกพืชระยะกลาง ที่มีช่วงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่าง 1-3 ปี เช่น กล้วย มะละกอ มะนาว เป็นรายได้รายเดือน และ 3) การปลูกพืชระยะยาว ที่มีช่วงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต 5 ปีขึ้นไป เช่น ไม้ยืนต้นไม้เศรษฐกิจที่เป็นเงินออมในอนาคต เพื่อลดความเสี่ยงจากพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งการวางแผนการผลิตพืชระยะสั้นเพื่อสร้างกระแสเงินสดในภาวะเงินเฟ้อ

วิกฤตการณ์ในตะวันออกกลางครั้งนี้เป็น ตัวเร่งให้ประเทศไทยต้องทบทวนโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร การปรับตัวจากเกษตรเคมีสู่เกษตรพึ่งพาตนเองและการใช้พลังงานสะอาดตามแนวทางของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตเฉพาะหน้า แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรไทยในสภาวะภูมิรัฐศาสตร์โลกที่ผันผวน

อ้างอิง

<https://thestandard.co/thai-economy-iran-us-war-impact/>

<https://www.springnews.co.th/news/hot-issue/862496>

<https://www.thansettakij.com/economy/trade-agriculture/653751>

<https://www.infoquest.co.th/2026/576867>